

Освітні технології формування англомовної компетенції в говорінні

Україна як європейська держава бере активну участь у процесі євроінтеграції, що у подальшому передбачатиме створення єдиного Європейського простору не лише в питаннях економіки, але й освіти і науки. Саме тому перед вітчизняними науково-педагогічними кадрами стоїть нагальна потреба забезпечити студентів – майбутніх викладачів знаннями та вміннями, необхідними для подальшої роботи у вищих навчальних закладах [5, 21].

Одним з найважливіших завдань системи освіти є гуманізація процесу навчання, у центрі якого знаходяться суб'єкти, його потреби та інтереси. Це, в свою чергу, передбачає формування особистості засобами конкретної навчальної дисципліни, в нашому випадку англійської мови. В якості об'єкта навчання виступає мовленнєва діяльність іноземною мовою в усіх її видах: говорінні, аудіюванні, читанні та письмі [1,16]. Спілкування людей в реальному житті відбувається завдяки виникненню потреби в реалізації певного комунікативного наміру, досягнення або недосягнення якого визначає результат мовленнєвого спілкування. У ході спілкування комуніканти виступають як носії певних соціальних стосунків, що виникають у тій чи іншій сфері спілкування і реалізуються у конкретних мовленнєвих ситуаціях.

Мають місце три способи спілкування: інтерактивний (взаємодія відбувається на основі навчальної або ненавчальної діяльності), перцептивний (має місце сприйняття один одного як особистостей, а не лише у статусі викладач - студент), інформаційний (учасники спілкування обмінюються думками, почуттями) [2, 4].

Формування компетенції в іншомовному говорінні завжди було одним із найскладніших завдань методики викладання іноземних мов. Стрімкий розвиток суміжних з методикою викладання іноземних мов наук (педагогіка, психологія, соціолінгвістика) зумовлює появу великої кількості нових методів, прийомів і технологій навчання, використання яких у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції є цілком виправданим та ефективним. Питання

формування іншомовної компетенції в говорінні стало об'єктом досліджень таких методистів як Н.М. Топтигіна, Л.П. Коблова, О.В. Смірнова, Є.В. Шантарін, І.О. Зимня, Н.К. Склярєнко, С.Ю. Ніколаєва. Метою статті є узагальнення форм і видів технологій формування англomовної компетенції в говорінні.

Відомо, що освітні технології – це система спеціально сконструйованих і заданих методичних, дидактичних, психологічних процесійних (практичних) дій, прийомів і способів учасників навчального процесу, які гарантують досягнення поставлених цілей у процесі навчання. Освітні технології набувають широкого застосування у процесі навчання. Одним із напрямків активного навчання є інтерактивне навчання – спосіб навчання, що здійснюється у формі спільної діяльності всіх учасників навчального процесу, які взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією разом, вирішують проблеми, моделюють ситуації, оцінюють дії колег і свою власну поведінку, занурюються у реальну атмосферу ділового співробітництва [3, 8].

Зазначимо, що мовленнєва компетенція - це володіння способами формування і формулювання думок за допомогою мови, яка забезпечує можливість організувати і здійснити мовленнєву дію (реалізувати комунікативний намір), а також здатність користуватися такими способами для розуміння думок інших людей і висловлювання власних суджень (Зимня І.С.). Іншомовна мовленнєва компетенція охоплює низку компетенцій: в аудіюванні, говорінні, читанні, письмі та перекладі/медіації [2, 4].

До інтерактивних технологій формування англomовної компетенції в говорінні можуть бути віднесені: евристична бесіда, презентація, дискусія, "мозковий штурм", "круглий стіл", ділова гра, конкурси практичних робіт з їх обговоренням, рольові ігри, тренінги, колективні розв'язання творчих задач, кейс-метод, виконання вправ у групі та індивідуально, моделювання ситуацій, проектна методика, групова робота з довідковою літературою, обговорення аудіо- і відеозаписів. Технології інтерактивного навчання поділяють на дискусійні, ігрові та тренінгові форми. Слід зауважити, що будь-яка дискусійна форма є ефективною у разі наявності в учасників базових знань з проблеми, що обговорюються, та за умови попереднього планування основних етапів і ключових моментів дискусії.

Важливим для ефективного формування мовленнєвих компетенцій є і використання потенційних якостей мови і мовлення в

різних цілях. Основоположною є комунікативна функція мови і функція способу висловлення думки. Комунікативні вправи в говорінні передбачають розповідь, повідомлення, опис, обговорення інформації з проблеми висловлювання своїх поглядів, оцінку подій, вчинків. Вони носять, як правило, проблемний характер. При навчанні говоріння (діалогічного і монологічного мовлення) як інформаційна вербальна основа може використовуватися аудіотекст чи друкований текст, який попередньо потрібно прослухати (чи прочитати) і провести певну роботу з контролю розуміння та осмислення його змісту, що передбачає володіння аудіюванням (читанням) як діяльністю.

Суттєвим для навчання спілкування є визначення функціональних стилів у відповідності до основних функцій мови. Традиційно виділяють такі функціональні стилі спілкування: діловий, науковий, публіцистичний, розмовний і художньо-белетристичний. Вибір функціонального стилю спілкування, у свою чергу, залежить від комунікативно-мовленнєвої ситуації. Під комунікативно-мовленнєвою ситуацією розуміють динамічну систему взаємодіючих конкретних факторів об'єктивного і суб'єктивного планів, які залучають людину до мовленнєвого спілкування і визначають її поведінку в межах одного акту спілкування.

Мовленнєва ситуація має наступні зовнішні характеристики: сфера, місце, соціальна характеристика місця дії, учасники спілкування, предмети, події, дії і тексти. Отже, у навчальному процесі необхідно моделювати ситуацію спілкування з урахуванням усіх визначених параметрів і розвивати вміння використовувати мовні засоби іноземної мови у відповідності до цих параметрів.

У науці існують різні класифікації видів спілкування. Так, наприклад, визначають такі види спілкування: контактне - дистантне, безпосереднє - опосередковане, усне - писемне, діалогічне - монологічне, міжособистісне - публічне - масове, приватне - офіційне, вільне - стереотипні, кооперативне - конфліктне, інформативне - фатичне (лише для підтримки мовленнєвого контакту). Крім того, спілкування може бути вербальним - невербальним, реальним - віртуальним, педагогічним - непедагогічним тощо. Врахування виду спілкування розглядається як необхідна умова реалізації комунікативної спрямованості навчання іноземних мов, яка передбачає організацію процесу навчання як моделі процесу спілкування [2, 4].

Отже, формування міжкультурної комунікативної компетенції є однією з ключових проблем у вивченні іноземних мов на сучасному етапі. Комунікативна компетенція передбачає наявність навичок і вмінь, що дозволяють адекватно оцінювати комунікативну ситуацію, використовувати вербальні і невербальні засоби, які відображають комунікативні наміри і отримувати результати комунікативної взаємодії у формі зворотного зв'язку [4, 33].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гордєєва А.Й. Способи мотивації комунікативної діяльності майбутніх філологів у процесі формування англомовної граматичної компетенції [Текст] / А.Й. Гордєєва // Іноземні мови. – 2011. - №2. – С.16-21.

2. Ніколаєва С.Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах [Текст] / С.Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – 2010. - №2. – С.2-11.

3. Панина Т.С. Современные способы активации обучения : учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений [Текст] / Т.С. Панина, Л.Н. Вавилова / под ред. Т.С. Паниной. – 2-е изд. Стер. – М.: Издательский центр "Академия", 2006. – С.8.

4. Писанко М.Л. Модель організації навчання студентів мовних спеціальностей стандартів англомовної комунікативної поведінки [Текст] / М.Л. Писанко // Іноземні мови. – 2007. - №4. – С.33-39.

5. Ярошенко О.В. Вправи для формування у майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої компетентності в діалогічному мовленні на основі кейс-методу [Текст] / О.В. Ярошенко // Іноземні мови. – 2013. - №4. – С.21-28.